

Senát hostil seminář o PFAS: Odborníci a senátoři volají po urychleném zákazu „věčných chemikálií“

17.4.2025 - | Arnika

Český Senát se "věčným chemikáliím" věnuje již od roku 2021. Problematika je projednávána především ve výboru pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí, jelikož se jedná o závažný environmentální a zdravotní problém. V úvodním slově senátorka Jarmila Smotlachová zdůraznila, že „jsme na začátku dlouhodobého procesu a je nezbytné chránit zdraví obyvatel - zejména zajistit kvalitu pitné vody, která je základním předpokladem zdravého života.“ Podtrhla tak nutnost rychlé reakce a koordinované spolupráce na národní úrovni.

“PFAS látky máme všichni v krvi. Ty nejznámější jsou karcinogenní. Působí na nás po celý život a působí chronicky, tedy dlouhodobě, a zdravotní rizika představují po celý život. Problém je znám 25 let a je nutné ho začít urychleně řešit”, řekl mimo jiné profesor Tomáš Cajthaml, autor mnoha výzkumných studií týkající se rovněž kontaminace PFAS látkami působící na Přírodovědecké fakultě UK.

Za urychlené řešení problematiky PFAS látek se přimlouvala i Karolína Brabcová, zástupkyně organizace Arnika, která proti používání "věčných chemikálií" vede dlouhodobou kampaň. Arnika opakovaně upozorňuje na kontaminaci výrobků těmito nebezpečnými látkami například v oblíbených vánočních dárkách, dětských bundách, v minulém roce také testovala krev českých politiků na přítomnost PFAS. Ve svém příspěvku představila aktuální trendy v omezování používání PFAS, a to nejen prostřednictvím legislativních změn, ale i díky změnám v přístupu firem. *„Pozorujeme, že společnosti se odklánějí od využívání PFAS a ekologické certifikace či ekoznačky již tyto látky vyřazují. Navíc investoři upřednostňují firmy, které se aktivně distancují od těchto nebezpečných látek. Je ale znepokojivé, že proces legislativních zákazů se stále protahuje. Čeští vědci z Recetoxu totiž prokázali, že jakmile jsou některé látky ze skupiny PFAS zakázány a zmizí z trhu, začnou jejich hladiny v lidském organismu klesat. Protahování zákazů tak bohužel brzdí pokles jejich koncentrací v lidských tělech,”* řekla Brabcová.

Jak bojuje s PFAS Česko?

Seminář také upozornil na řadu kroků, které v oblasti monitorování a omezení PFAS látek podniká česká administrativa. Za pozitivní lze považovat přidání "věčných chemikálií" do látek sledovaných v rámci Integrovaného registru znečišťování (IRZ). Stalo se tak na základě iniciativy Arniky a dalších ekologických organizací po jedné z největších českých ekologických katastrof na Bečvě v roce 2020. Vodohospodáři však upozorňují na nutnost zpřísnění (tedy snížení) limitů pro nahlašování PFAS. Dosavadní pravidla zahrnují nahlašování čistíren pouze ve městech s více než 50 000 obyvateli. Někteří původci znečištění, kteří by měli být v registru zahrnuti primárně, tak často zůstávají opomenuti. Vodohospodáři varují, že čištění vody od těchto látek je technologicky velmi náročné a finančně nákladné. I Sdružení oborů vodovodů a kanalizací ČR (SOVAK ČR) zdůrazňuje potřebu zákazu těchto látek u zdroje a navrhuje zavedení principu přenesené odpovědnosti, kdy by náklady na znečištění museli nést přímo výrobci.

Seminář osvětlil také další závažnou problematiku - zátěž hasičů. Studie ukázaly, že hasiči mají výrazně vyšší koncentrace PFAS v krvi než běžná populace, což souvisí s dlouhodobým používáním

hasicích pěn obsahujících PFAS. Alternativy bez fluorových sloučenin jsou sice již k dispozici – například Slovensko a mnohé západoevropské země úspěšně přechází na alternativní hasiva již více než čtyři roky – ale tento proces je časově náročný. Přestože se v ČR používají fluorované hasicí pěny jen zhruba u 6 procent požárů, podíl hasicích pěn na celkové kontaminaci PFAS látkami je výrazně vyšší.

V diskuzi na semináři v Senátu se rovněž objevily mezinárodní aspekty problematiky látek PFAS. Je politováníhodné, že Česká republika a Polsko jsou jediné země EU, které hlasují proti omezení pesticidů, jež znečišťují prostředí látkami jako je Flutolanil (fungicid) a Flufenacet (herbicid). Tyto látky představují největší zdroj jedné z věčných chemikálií kyseliny trifluoroctové (TFA), která se v životním cyklu výrobků a technologií dostává do prostředí a je přítomna až v tisíckrát vyšších koncentracích než ostatní látky této skupiny.

Seminář „VĚČNÉ CHEMIKÁLIE – PFAS“ v českém Senátu ukázal, že boj proti těmto perzistentním chemickým látkám je aktuální a prioritní. Vyžaduje nezbytnou spolupráci mezi státními orgány, odborníky i zainteresovanými subjekty z oblasti průmyslu. Senátoři, vědci i odborní zástupci ekologických organizací se shodli, že pokud není problém řešen komplexně a urychleně, může dojít ke kumulaci zdravotních rizik, která ovlivní kvalitu pitné vody i veřejné zdraví. Arnika i další organizace proto vyzývají k okamžitému jednání zákonodárců a posílení legislativních opatření, která zajistí ochranu obyvatel před dlouhodobými dopady PFAS znečištění.

(Pro více informací kontaktujte tiskového mluvčího Arniky Luboše Pavloviče, Tato e-mailová adresa je chráněna před spamboty. Pro její zobrazení musíte mít povolen Javascript., +420 606 727 942)

<https://arnika.org/o-nas/tiskove-zpravy/senat-hostil-seminar-o-pfas-odbornici-a-senatori-volaji-po-urychlenem-zakazu-vecnych-chemikalii>